

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON
OPĆINA TEŠANJ
OPĆINSKI NAČELNIK**

Broj: 02-24-5-105/16

Datum: 18.01.2016. godine

OPĆINSKO VIJEĆE

**PREDMET: Informacija o stanju u poljoprivredi i
realizaciji Programa novčanih poticaja u 2015. godini**

Efekat općinskih poticaja

Od 2006. godine izdvajaju se određena sredstva u budžetu Općine Tešanj kao grant za razvoj poljoprivrede i shodno tome svake godine donosi se Program novčanih poticaja za unapređenje primarne poljoprivredne proizvodnje na području općine Tešanj. Programom se propisuju uslovi i način ostvarivanja novčanih podrški, a na osnovu izvještaja komisija i izvršenog obračuna odobrenih sredstava za poticaje, u decembru mjesecu se vrši isplata na žiro-račune korisnika. O realizaciji Programa i utrošku novčanih sredstva dostavlja se informacija Općinskom vijeću.

Za svaku godinu se donosi Program i nastoji se usmjeriti na proizvodnje koje su najviše prisutne na području naše općine i koje imaju mogućnosti za dalji razvoj, tako da su se mijenjali vidovi proizvodnje kao i kriterij minimuma proizvodnje koju treba korisnik imati da bi mogao ostvariti pravo na novčana poticajna sredstva. Posljednjih pet godina, uglavnom su zadržane iste proizvodnje s tim da je od 2013. godine ponovno uveden poticaj za tov pilića-brojlera, a u 2015. godini nije poticana proizvodnja pšenice jer se uglavnom proizvodi za potrebe gazdinstva. Analizirajući broj korisnika i obim proizvodnje, te kretanja od prve godine poticaja do danas, utvrđena su značajna povećanja u obimu proizvodnje kao i broju korisnika. U oblasti animalne proizvodnje, najveći efekat je postignut u proizvodnji mlijeka, u 2006. godini je bilo 159 korisnika sa 593 muzna grla, dok je u 2015. godini bilo 340 korisnika sa 1.574 grla, a povećanje je evidentno i kod proizvodnje mesa odnosno tova junadi tako da je sa 29 korisnika i 127 grla u tovu, u 2015. godini poticaj ostvarilo 39 korisnika za 227 grla. Uvođenje općinskog poticaja za tov pilića potaklo je i proizvođače da registruju djelatnost-obrt, tako da danas imamo 8 registrovanih farmi za tov pilića. Poticaj za pčelarstvo je u kontinuitetu od prve godine općinskih poticaja i novčana sredstva ostvaruje oko 45 gazdinstava sa minimalno 30 košnica, a ukupno imaju oko 2.300 košnica, s tim da se loše vremenske prilike odraze na pčele i proizvodnju meda tako da tokom godina oscilira i broj košnica. Općinski poticaj za pčelarstvo je veoma značajna podrška za pčelare, posebno od uvođenja u federalni Program novčanih podrški kriterija da po košnici proizvede 10 kg meda i isti proda. U oblasti biljne proizvodnje, najveći efekat poticaja ostvaren je u proizvodnji u plastenicima gdje u porastu broj korisnika iako je tokom godina povećavan kriterij minimalne površine pod plastenicima. U 2006. godini je bilo 29 korisnika sa 7.217 m² dok je u 2015. godini poticaj ostvarilo 57 korisnika sa 32.224 m² površine pod plastenicima. Do 2011. godine u voćarskoj proizvodnji poticano je zasnivanje i /ili održavanje zasnovanih voćnjaka, mjera kojom se sigurno doprinijelo podizanju novih intenzivnih zasada voća. Kako se poticaji sve više usmjeravaju na tržišno orjentisanu proizvodnju, od 2009. godine uveden je poticaj proizvodnji voća za otkup, u 2015. godini je bilo 9 korisnika, a stupanjem u rod zasada maline podignutih u jesen 2014. godine očekivati je povećanje broja korisnika i otkupljenih količina voća. U proizvodnji povrća na otvorenom sa 6,9 ha i 11 korisnika, u 2015. godini smo imali 27 korisnika i površinu od 20,9 ha. Značajan iskorak je napravljen u proizvodnji povrća za otkup, odnosno pokretanjem organizovane proizvodnje kornišona na području naše općine, od 2010. godine uveden je ovaj vid poticaja, i prve godine je bilo 35 korisnika i otkupljenih 140 tona. U 2011. godini bilo je 94 korisnika i ostvarena proizvodnja od 530 tona kornišona, da bi došlo do pada narednih godina, a u 2015. godini je bilo 56 korisnika i otkupljeno je 328 tona kornišona.

Za novčani poticaj primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji u deset godina novčanih poticaja, utrošeno je oko 2.600,000 KM raspoređenih na 5.093 korisnika. Prosječno se godišnje podnese 508 zahtjeva, a prve godine smo imali 339 zahtjeva dok je u 2015. godini obrađeno 598 zahtjeva za općinski novčani poticaj poljoprivrednoj proizvodnji.

Pored općinskih novčanih poticaja, gazdinstva ostvaruju i novčanu podršku sa federalnog i/ili kantonalnog nivoa, tako da je u 2015. godini shodno Uputstvu o poticanju poljoprivrede- kantonalni poticaj ostvaren za slijedeće vidove:

Poticaaj	Uzgoj brojlera	Reg. farne krava	Uzg. koka nosilja	Otkuplj. mlijeka	Prerađ. brojlera	Zasadi visoks	Zasadi jagod. voća	Proiz. jagod. voća	Plast. proiz.	Ujed. razvoj	Poljop škola	Proiz. gljiva
KM	43048	15600	8876	72314	30000	1150	10890	2.283	14799	23790	23000	25000

U 2015. godini sa nivoa kantona ostvareno je 270.750 KM za novčanu podršku poljoprivredi. Do momenta izrade Informacije nismo dobili tražene podatke o ostvarenim poticajima sa federalnog nivoa.

Obzirom da poljoprivredu ne možemo posmatrati izdvojeno od ostalih privrednih grana, da su njeni outputi ustvari inputi za prerađivačku industriju, a shodno Programu, cca 5% sredstava se utroši na aktivnosti koje su od značaja za razvoj poljoprivrede kao što su edukacije, radio i tv emisije o pljoprivredi a podržavane su i aktivnosti zadruga i udruženja od značaja za jačanje poljoprivredne proizvodnje, tako da je data podrška Udruženju poljoprivrednika Tešnja za nabavku laktofriza za prikupljanje mlijeka, OPZ „Zlatna kap“ za nabavku opreme za povećanje proizvodnje sira i otkupa mlijeka, podrška osnivanju zadruge „Kapi života“ te podrška udruženju „Ruka“ za obezbjeđenje prostora za smještaj sušnice za ljekobilje. Tri godine zaredom realizuje se aktivnost izbora najpoljoprivrednog gazdinstva, mjera kojom se nastoje potaknuti gazdinstva da budu što bolja u proizvodnji kojom se bave, da su tržišno orjentisana i ostvaruju prihod za članove domaćinstva.

Stanje u poljoprivredi

Povoljni prirodni uslovi, tradicija bavljenja poljoprivrednom proizvodnjom, novčane podrške, mogućnost samozapošljavanja i sticanja novčanih prihoda i drugo, uticali su na razvoj poljoprivredne proizvodnje na području naše općine.

U stočarskoj proizvodnji najznačajnija grana je govedarstvo, u kojoj je i dalje posebno razvijena proizvodnja mlijeka, kojom se bavi i najveći broj gazdinstava. Da je najrazvijenija proizvodnja mlijeka govori i podatak da cca 900 gazdinstava ima sklopljen ugovor o otkupu mlijeka, od čega ih cca 450 ostvaruje federalnu premiju na mlijeko, odnosno preda minimalno 500 litara mlijeka mjesečno. Većina porodičnih gazdinstava uzgaja od 3-6 muznih krava, manji broj ih ima 7-10 grla, dok 10 i više muznih krava ima cca 20 gazdinstava.

Otkup mlijeka od proizvođača sa područja naše općine vrši mljekara „Saraj Milk“ Maglaj, „ZIM“ Zenica, „IMMER“ Gradačac i mljekara „Meglle“ Bihać. Otkupom i preradom mlijeka te proizvodnjom raznih vrsta sireva bavi se i Opća poljoprivredna zadruga „Zlatna kap“, koja dnevno preradi 1500 litara mlijeka i danas broji oko 150 kooperanata. U 2015. godini zadruga je otkupila oko **1.600.000 litara mlijeka** i realizovala je projekat Američke ambasade „Pomoć ženama u ruralnim sredinama“ kojim je nabavljeno 50 muzilica uz učešće farmera od 50% (cijena muzilice oko 1200 KM). Na području naše općine, aktivna je i Poljoprivredna zadruga „Kapi života“ koja po osnovu ugovora o otkupu mlijeka, za mljekaru „Meglle“ vrši otkup mlijeka od poljoprivrednih proizvođača. Ova zadruga okuplja i najveći broj proizvođača mlijeka, i u 2015. godini otkupljeno je oko **2.400.000 litara sirovog mlijeka**, a tokom godine organizovala je više edukacija za farmere na temu proizvodnje mlijeka, te uz podršku Općine i odlazak 40 farmera na Poljoprivredni sajam u Novom Sadu. Za prikupljanje i skladištenje mlijeka obezbjeđeno je 40 laktofriza u više mjesnih sredina, a od toga 21 za mljekaru „Meglle“, 9 za mljekaru „Immer“, po 1 laktofriz imaju Maglajska i Zenička mljekara i 9 laktofriza posjeduje Zlatna kap. U 2015. godini tri proizvođača je registrovalo poljoprivrednu djelatnost uzgoja muznih krava i četiri mješovitu djelatnost (uzgoj goveda, žitarica).

U govedarskoj proizvodnji treba pomenuti i proizvodnju goveđeg mesa odnosno tov junadi a značajniju proizvodnju goveđeg mesa ostvaruje firma „Has komerc2“ na farmi za tov junadi u Jevadžijama, kapaciteta 200 grla u tovu.

U peradarskoj proizvodnji, prvenstveno zahvaljujući registriranim preduzećima za otkup i preradu brojlerskog mesa, te uvođenju novčanog poticaja za tov pilića u općinski Program, zabilježen je značajan porast u ovoj oblasti tako da danas **osam proizvođača ima registrovanu poljoprivrednu djelatnost-farme za tov pilića**. Na području općine Tešanj doo "Madi" vrši otkup i preradu mesa brojlera, a realizacijom planirane izgradnje farme za uzgoj matičnih jata, očekivati je povećanje proizvodnje mesa brojlera. U peradarskoj proizvodnji treba istaći i preduzeća d.o.o. „Agrobis“ i d.o.o. „Zammah“ koja se bave uzgojem i ugovornom prodajom tovnih pilića. Uzgojem peradi i proizvodnjom konzumnih jaja se bavi d.o.o. „Ekofarm“ Šije i Čorić Meho iz Orašje Planja.

O zdravstvenom stanju stočnog fonda brinu se privatne veterinarske stanice, d.o.o. "Veterinarska stanica" Tešanj, d.o.o. "MI-VET" Tešanj, d.o.o. "UNI-VET" Jelah, a u 2015. godini otvorena je i četvrta privatna veterinarska stanica „dr. Jazvin“ d.o.o. Tešanjka.

U voćarskoj proizvodnji prisutno je povećanje obima proizvodnje kroz zasnivanje novih nasada intenzivnih voćnjaka, dominantne voćne vrste su šljiva, jabuka, kruška, orah i druge visokostablašice. Voćarstvo kao oblik proizvodnje je jedna od najproduktivnijih poljoprivrednih grana ali problem predstavlja nedostatak hladnjače za skladištenje i čuvanje voća, te je izgradnjom hladnjače firme „AS“ očekivati je organizovanje otkupa ostvarene proizvodnje voća.

Pored zasada maline zasnovanih putem Agencije koji u ovoj godinu treba da plodonose, u 2015. godini putem kantonalnog Ministarstva za boračka pitanja osam proizvođača je podiglo zasade maline a zasadi su podizani i vlastitim sredstvima tako da je zasnovano oko **3 ha novih zasada**. Tri proizvođača su registrovala djelatnost- proizvodnja voća i povrća.

U ratarskoj proizvodnji, i dalje su od žitarica najveće sjetvene površine pod kukuruzom i pšenicom, dok od povrtlarskih kultura krompir, kupus, luk i drugo povrće. Značajan pomak napravljen je u organizovanoj proizvodnji kornišona, i u 2015. godini **50 gazdinstava** je u saradnji sa ZZ „Gračanka“ imalo zasnovanu proizvodnju kornišona na površini cca 5 ha. Osim zadruge, prvi put je pokrenulo organizovanu proizvodnju kornišona d.o.o. „Agrona“ Živinice **uključivši 20 gazdinstava**, tako da je i pored loših vremenskih prilika i intenzivne suše, ostvarena značajna proizvodnja i otkupljeno je ukupno **328 tona kornišona**. Značajnije bavljenje proizvodnjom povrća na otvorenom je uglavnom ograničeno zbog usitnjenih posjeda, nemogućnosti primjene mehanizacije i nedostatka sistema za navodnjavanje.

U 2015. godini 3 proizvođača su registrovala poljoprivrednu djelatnost - proizvodnja u plastenicima, tako da ih trenutno ima **7 registrovanu plasteničku proizvodnju**. Gazdinstva koja se bave plasteničkom proizvodnjom uglavnom su tržišno orjentisana i najveći broj ih posjeduje plastenike površine od 300-1000 m² dok deset gazdinstava posjeduje plastenike površine 1000-3500 m².

U oblasti biljne proizvodnje treba istaći d.o.o. "BIOŠAMP", firma za proizvodnju i preradu šampinjona i bukovača.

Na području općine Tešanj prisutni su i drugi vidovi poljoprivedne proizvodnje, kao što su uzgoj pčela i proizvodnjom meda sa cca 3000 košnica, a udruženje pčelara „Pčela“ je uspješno organizovalo **deveti** sajam pčelarstva-Tešanj. Takođe su prisutni i drugi vidovi poljoprivredne proizvodnje kao uzgoj ovaca, proizvodnja ljekobilja i dr. a odlika za sve oblasti poljoprivredne proizvodnje je da na gazdinstvu uglavnom rade članovi domaćinstva, veoma mali broj angažuje sezonsku radnu snagu. Informacijom se nastojalo obuhvatiti proizvodnje kojima se bavi najveći broj poljoprivrednih gazdinstava i od istih ostvaruju prihode za sebe i članove svog domaćinstva.

Registracija poljoprivrednih gazdinstava i klijenata

Kako je Zakonom o poljoprivredi propisano da sva fizička i pravna lica koja žele aplicirati na poticaj moraju biti upisana u Registar poljoprivrednih gazdinstava i Registar klijenata prema mjestu prebivališta odnosno sjedišta, koji vodi općinska služba nadležna za poslove poljoprivrede, u elektronskoj bazi, u toku 2015. godine upisano je novih 135 gazdinstava. Gazdinstva koja su već upisana u Registar imaju obavezu da u periodu od 1. januara do 31. marta tekuće godine izvrše prijavu promjena odnosno ažuriranje podataka, a ažurna lista je jedan od uslova za ostvarenje novčanog poticaja, tako da je u 2015. godini 749 gazdinstava ažuriralo svoje podatke, a do danas je upisano **1597 gazdinstava**.

Realizacija Programa novčanih poticaja poljoprivrednoj proizvodnji u 2015. godini

Nakon usvajanja Programa novčanih poticaja primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji od strane općinskog vijeća, Služba za finansije, privredu, komunalne i inspeksijske poslove putem sredstava informisanja obaviještava poljoprivrednike o poticajnim mjerama poljoprivrednoj proizvodnji, kao i kriterijima koji moraju biti ispunjeni da bi poticajna sredstva bila odobrena. Pravo na podnošenje zahtjeva za ostvarivanje prava na poticajna sredstva imala su sva poljoprivredna gazdinstva koja žive i ostvaruju poljoprivrednu proizvodnju na području općine Tešanj. U 2015. godini za poticaj poljoprivrednoj proizvodnji planirana su budžetska sredstva u iznosu od 300.000 KM. Maksimalan iznos sredstava koje je moglo ostvariti jedno gazdinstvo po osnovu jednog ili više vidova proizvodnje iznosio je 2.000 KM.

U periodu od maja do novembra mjeseca zaprimljeno je **598 zahtjeva** za poticaj poljoprivrednoj proizvodnji od **529 gazdinstava**, od toga 444 zahtjeva za animalnu i 154 zahtjeva za biljnu proizvodnju. Od ukupno zaprimljenih zahtjeva, 582 zahtjeva je pozitivno riješeno a 16 zahtjeva je odbijeno jer nisu ispunjavali sve potrebne kriterije a o razlozima odbijanja podnosioci zahtjeva su pismeno obaviješteni.

U oblasti animalne proizvodnje najveći broj zahtjeva se odnosio **na podršku proizvodnji mlijeka**, a u oblasti biljne proizvodnje **na podršku proizvodnji u plastenicima i povrća za otkup**. Utvrđivanje ispunjenosti kriterija i činjeničnog stanja na terenu vršile su stručne komisije, koje su po završetku rada na terenu sačinile izvještaje, na osnovu kojih je vršen obračun ostvarenog iznosa, sačinjeni spiskovi i isplata **313.642 KM** je počela 28.12.2015. godine putem banaka na žiro račune korisnika.

Obzirom da je potrebnii iznos sredstava prelazio iznos raspoloživih sredstava za poticaj, kod obračuna je u skladu sa Programom primjenjen koeficijent umanjjenja, ali da ne bi ostvareni iznos poticajnih sredstava bio umanjen više u odnosu na prethodne godine i da bi se održao sam efekat poticaja, Služba je predložila da se primjeni korekcionii faktor **0,77** (poticaj iz 2011. godine) a ne 0,71 kojim bi bilo značajno umanjjenje sredstava za pojedinačne korisnike.

Posmatrajući obim proizvodnje, prikazan u tabelarnom prilogu ove Informacije, možemo konstatovati da je u odnosu na prethodnu godinu primjetno značajnije povećanje u animalnoj proizvodnji u proizvodnji mlijeka i tovu pilića a u biljnoj proizvodnji u proizvodnji povrća za otkup, dok su i ostali vidovi proizvodnje u porastu osim blagog pada u proizvodnji voća za otkup.

Pored podrške primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji, ove godine putem zadruge „Kapi života“ realizovan je izbor najboljeg poljoprivrednog gazdinstva u oblasti animalne i oblasti biljne proizvodnje, za što su izdvojena sredstva u iznosu od 3.500,00 KM. Najuspješnijim su uz novčane nagrade uručene i zahvalnice. Ovaj treći po redu izbor najuspješnijih poljoprivrednika izvršila je stručna komisija, po isteku javnog poziva za prijavu gazdinstava.

Rezime

Novčanim poticajima kao i realizacijom aktivnosti vezanih za poljoprivredu, Općina daje značajnu podršku razvoju poljoprivredne proizvodnje, a što je posebno vidljivo kod proizvodnje mlijeka i povećanja broja muznih krava za 10% u 2015. u odnosu na 2014 godinu, te proizvodnje povrća za otkup koja je skoro tri puta veća. Nadamo se da će i u ovoj godini izdvajanje budžetskih sredstava za poticaj poljoprivrednoj proizvodnji kao i prethodnih godina, dati značajnu podršku poljoprivrednim gazdinstvima, a očekivati je povećanje u proizvodnji mlijeka, povrća i voća za otkup kao i plasteničkoj proizvodnji. Najavljenim investicijama će se steći preduslovi da se poticajne mjere više usmjeravaju na količine za otkup kao i proizvodnju koja se ne potiče sa federalnog ili kantonalnog nivoa.

PRILOG:

1. Pregled korištenja poticajnih sredstava u 2014 i 2015 godini
2. Spisak korisnika sa iznosima poticaja

OBRADIVAČ

Služba za finansije, privredu,
komunalne i inspeksijske poslove
Hamzalija Hojkurić dipl.ecc.

OPĆINSKI NAČELNIK

Mr. Sc. Suad Huskić, profesor

Tabela 1: KORIŠTENJE PODSTICAJNIH SREDSTAVA U 2014. i 2015. GODINI

	Namjena poticajnih sredstava	REALIZOVANO 2014		REALIZOVANO 2015	
		Obim	Sredstava KM	Obim	Sredstava KM
1.	Proizvodnja na otvorenom	168 dunuma	13.817,00	209 dunuma	15.362,00
2.	Plastenička proizvodnja	32.204 m ²	43.317,74	32.224 m ²	44.936,00
3.	Proizvodnja pšenice	43,3 ha	10.561,00		
4.	Proizvodnja povrća za otkup	116.131 kg	16.488,00	328.609 kg	49.205,00
5.	Proizvodnja voća za otkup	68.787 kg	6.894,13	66.433 kg	6.689,00
6.	Proizvodnja kravljeg mlijeka	1443 grla	161.183,00	1574 grla	153.011,00
7.	Tov junadi	218 grla	17.441,00	227 grla	17.194,00
8.	Pčelarstvo	1731 košnica	14.193,00	2286 košnica	17.294,00
9.	Tov pilića-brojlera	126.590 grla	10.380,33	173.525 grla	9.951,00

Ukupno	294.275,20 KM	Ukupno	313.642 KM
Korisnika	491	Korisnika	529